

viseli, nagyon eredményes: a doktoránsok 70 %-a fokozatot szerez. Az is országos jelenség, főleg a kísérletes tudományokban, hogy a doktori képzés három éve alatt nem készül el a disszertáció. A befejezéshez az országos lehetőségeken kívül a karon működő Varga József Alapítvány is rendszeresen nyújt támogatást. A Műegyetem az idén alakítja ki az egységes doktorjelölti ösztöndíjrendszert.

Feladataink

Fontos feladatunk a változó oktatási feltételek között megőrizni hosszú, eredményes tehet-

séggondozó hagyományainkat. Jelenleg az első MSc-évfolyam oktatásának kezdeti nehézségeivel kell szembenéznünk, gyűjtenünk a tapasztalatokat, s ha szükséges, változtatnunk. Az MSc-képzésre a legjobbak kerülnek, képzésükre, a kutatásban való részvételükre különösen nagy figyelmet kell fordítanunk.

Borsa Judit

egyetemi tanár – jborso@mail.bme.hu

Pokol György

egyetemi tanár, dékán – pokol@mail.bme.hu
BMGE, Vegyészmérnöki és Biomérnöki Kar

SZAKKOLLÉGIUM, TEHETSÉGGONDOZÁS, HATÁRON TÚLI FIATALOK

Aki a magyar felsőoktatást figyelemmel kíséri, és a tehetséggondozással találkozik, annak többnyire a TDK-mozgalom, valamint a szakkollégiumok hálózata jut az eszébe. Az alábbiakban a szakkollégiumokról, azokon belül is egy határon túli magyar fiatalokkal foglalkozó szakkollégiumról szeretnék pár gondolatot megosztani az olvasókkal.

Az ország egyetemlein és főiskoláin az elmúlt húsz évben sok határon túli magyar fiatal szerzett diplomát. Többségük a Márton Áron Kollégium, illetve 1999-től Szakkollégium (MÁSZ) keretében végezte el felsőoktatási tanulmányait. Amikor tehetséggondozásról beszélünk a felsőoktatásban, döntően az ország keretein belül kezdünk el gondolkodni, és hajlamosak vagyunk megfeleledkezni az országhatáron túl élőkről. Mindazonáltal érdemes végiggondolni, van-e, és ha van, milyen minőségű és mekkora hatású tehetséggondozás működik a felsőoktatásba bekerült, vagy bekerülni szándékozó magyar ajkú fiatalok körében a határokon túl?

A Márton Áron Szakkollégium elsődleges feladata nem kizárólag a tehetséggondozás, hanem a törvényi előírásoknak megfelelően a határon túli magyar fiatalok ösztöndíjazása és elszállásolása. 1999-től azonban elindult egy folyamat, amely a mai napig kisebb-nagyobb változásokkal működik. Szakkollégiumként kezdett el működni az addig csak kollégiumként funkcionáló intézmény. Már nem csak szállást nyújtott, hanem olyan szellemi műhely kialakítására került sor, amely igyekezett felkarolni a tanulóiraikban és érdeklődésükben kitűnő fiatalokat, ugyanakkor – és ez is jelentős – azokat a hallgatókat is szintre hozta, akik valamilyen oknál fogva gyengébb háttérrel rendelkeztek. Így arra a kérdésre, hogy működik-e tehetséggondozás a felsőoktatásba bekerült határon túli fiataloknál, igennel válaszolhatunk.

Természetesen felmerül a kérdés, hogy mindez a munka milyen minőségű, és valóban a szó klasszikus értelmében szakkollégiumi munka-e? Erre a kérdésre a válasz nem egyértelmű. Az elmúlt tíz év alatt a változások egyre inkább abba az irányba mutatnak, hogy a „felzárkóztató” képzés mellett egyre jobban kitermelődik a valódi öntevékeny – klasszikus

szakkollégiumi – munka is. Mindezzel természetesen nem szeretném háttérbe szorítani azt a munkát, amely esélyt, lehetőséget adott a fiataloknak más érdemi munkába való bekapcsolódásra. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján büszkén mondhatjuk, hogy a határon túlról érkezők soraiból sokan kerülnek be a doktori képzés keretei közé, és így lehetővé válik számukra a tényleges szakmai kibontakozás. Ahhoz azonban, hogy ezt el lehessen mondani, kellett tíz év; és a jövőre tekintve valószínűleg még több idő és pénz kell, hogy olyan szellemi műhely jöhessen létre, mely a teljes Kárpát-medencére kiterjedő tehetséggondozási programot fel tud vállalni, és le is tud bonyolítani.

A szülőföldi felsőoktatási intézményekben már most is működnek szakkollégiumok, például: a Beregszászi Főiskolán a Kölcsey Ferenc Szakkollégium, valamint a Kárpátaljai Kutatók Zrínyi Ilona Szakkollégiuma, a Sapientia Egyetem csíkszeredai karán a Bölöni Farkas Szakkollégium, vagy Szlovákiában a Selye Egyetem keretein belül a Harsányi János Szakkollégium. A jelen azonban azt mutatja, hogy ezek a szakkollégiumok elszigetelten, az adott felsőoktatási intézményhez kötődően működnek, és egyelőre nem találják a kapcsolatot a magyarországi szakkollégiumokkal. Az eddigi tapasztalatok alapján bátran kimondható, hogy sokkal nagyobb intenzitással kellene mind az anyaországi szakkollégiumoknak keresni a kapcsolatot a határon túli szakkollégiumokkal, mind pedig fordítva: a környező országokban működő műhelyeknek is fontos lenne, hogy jobban megjelenjenek az itthoni tudományos életben. Fontos lenne, hogy a különböző régiókban működő szakkollégiumok megmutathassák egymásnak, hogy hol tartanak, és adott esetben tanulhassanak is egymástól. Ez

által az információáramlás még közvetlenebbé tudna válni, lehetővé válhatna, hogy az eddig nem zökkenőmentesen működő miniszteri ösztöndíjjal járó részképzésen olyan hallgatók vegyenek részt, akik adott esetben egy, a szülőföldön elkezdett kutatást magyarországi kutatással egészítenének ki.

Véleményem szerint a tehetséggondozásnak e kérdéskörében, vagyis a szakkollégiumokéban, a Kárpát-medencére kiterjedő egységes koncepciót minél előbb el kellene készíteni. Fontos lenne, hogy a jelenleg is meglévő területi egyenetlenséget, színvonalbeli különbségeket egy egységes rendszerbe foglalva egységes irányelvek mentén lehessen kiküszöbölni. Szükséges lenne, hogy megfelelő módon kerüljenek becsatornázásra azok a tehetséges fiatalok, akik így vagy úgy, de elvesznek mind a felsőoktatás, mind a szülőföld számára. A Kárpát-medencében működő felsőoktatási intézmények intézményi szinten szoros kapcsolatokat tartanak fenn, különböző formákban, a magyarországi felsőoktatási intézményekkel. Fontos lenne, ha mindezek a kapcsolatok adott esetben a szakkollégiumok szintjén is megvalósulnának. Abban az esetben, ha elindulna egy ilyen irányú gondolkodás, akkor érdemes lenne a szülőföldön való megmaradás problémájával együtt kezelni ezt a kérdéskört. Hiszen jelenleg ez a kérdés, vagyis a magyarországi felsőoktatásba való bekapcsolódás és az ezután következő szülőföldelhagyás sajnos égető probléma.

Értelemeszerű lenne, ha igyekeznénk a lehető leghamarabb megtalálni a tehetséges diákokat, és úgy segíteni, motiválni őket, hogy helyben maradván a későbbiek folyamán ők tudják segíteni a következő generációkat. A Márton Áron Szakkollégium már megalakulásakor zászlajára tűzte a hallgatók szülőföld-

re való visszatérésének segítését, tegyük hozzá, nem sok sikerrel. A gyakorlat azt mutatta, hogy nem megfelelő módon történt a hallgatóság motiválása.

Jelenleg úgy látszik, hogy a határokon túli magyarság körében a tehetséggondozás mint kérdés még mindig nem kap megfelelő súlyt, mindez természetesen érthető is, hiszen sok helyen maga az oktatás is kihívásokkal küzd. Mindezek ellenére évről évre érkeznek fiatalok a Kárpát-medence minden szegletéből a magyar felsőoktatásba. Az elmúlt időszakban a rengeteg tehetséges diák mellett több olyan is érkezett a felsőoktatásba, akik ugyan az egyes követelményeknek eleget tettek, azonban összességében jelentős tudásbeli hiányosságokkal küzdöttek. A MÁSZ a felzárkóztatás tekintetében tette a legtöbbet az elmúlt időszakban. Így tényleges esélyt kaptak a hallgatók, hogy az adott felsőoktatási intézmény keretein belül teljes egészében érvényesülni tudjanak.

A szakkollégium struktúrája lehetővé tette, hogy azok, akik közismereti hiányosságokkal bírtak, pótolni tudják mindezt. Kiderült, fontos az alaptudást átadó kurzusok megszervezése, mert a kezdeti szégyellős viselkedést levetkőzve a hallgatót önös érdeke hajtja a tudás elsajátítására. A felsőoktatási tehetséggondozás a határon túli magyar fia-

talok körében – álláspontom szerint – az elkövetkezendőkben is leginkább a szakkollégiumi keretek között tudna a leghatékonyabban működni.

A jelenlegi oktatási környezetben, ahol nem egységes a hozott tudás, hiszen régióként más és más követelményeknek kell megfelelni, nagyon fontos egy olyan mikro-környezet, ahol a különböző régiókból érkező hallgatókat egységes tudásszintre lehet hozni, úgy, hogy közben a felsőoktatási kötelezettségeiknek is eleget tudnak tenni. Az elmúlt évek azzal is szembesítettek, hogy a hazatérés problémáját nem lehet direkt módon kezelni, nem lehet sem hatalmi szóval, sem jogszabályokkal arra kényszeríteni a fiatalokat, hogy akaratuk ellenére visszatérjenek a szülőföldjükre. Sokkal inkább működőképes lehet, ha indirekt módon motiváljuk a fiatalokat a visszaköltözésre. Azt gondolom, hogy ha nem is lehet 100 %-os sikert elérni, de ha elkezdünk egy Kárpát-medencére kiterjedő egységes tehetséggondozási rendszer keretében gondolkodni, akkor a rendszeren belül egyre több fiatal lehetne motiválni a szülőföldre való visszatérésre.

Vázsónyi Ottó
igazgató,

Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium
vazsanyi_otto@masz.pte.hu

Kitekintés

ÉLETHOSSZABBÍTÓ PIRULA

Amerikai kutatók szerint (University of Texas Health Science Center, San Antonio; University of Michigan, Ann Arbor; Jackson Laboratory, Bar Harbor) a szervátültetéseknel a szervek kilökődésének megakadályozására gyakran alkalmazott, rapamycin nevű vegyületnek jelentős élettartam-növelő hatása van. Legalábbis egerek esetén.

A Nemzeti Öregedéskutató Intézet (National Institute of Aging) felkérésére a három kutatóhelyen egymástól függetlenül folytak a vizsgálatok egy program részeként, amelynek célja olyan új vegyületek azonosítása, amelyek segítenek az egészség megőrzésében.

A párhuzamosan folytatott kísérletek során összesen kétezer húszhónapos egeret kezeltek. Ez emberi életkorban kb. hatvan évnek feleltethető meg. Mindhárom kutatócsoport arra a következtetésre jutott, hogy a táplálékkal rendszeresen elfogyasztott rapamycin kb. 14 százalékkal növeli az állatok élettartamát.

A National Institute of Aging nem véletlenül javasolta a rapamycin élethosszra gyakorolt hatásának vizsgálatát. Régóta ismert ugyanis, hogy a kalóriabevétel csökkentése lassítja az öregedéssel kapcsolatos folyamatokat, sokak szerint embernél is meghosszabbítja az életet, és a szóban forgó vegyület a sejtekben ugyanazokat a molekuláris útvonalakat befolyásolja, amelyeket a táplálékmegegyezés is módosít.

A kutatásokat koordináló David Harrison azonban nem biztos abban, hogy a rapamycin

élettartam-meghosszabbító hatásának az a magyarázata, hogy utánozza a koplaláskor bekövetkező mechanizmusokat. „Egyrészt, az állatok nem fogytak le, másrészt idősebb korban emberek esetén a kalóriacsökkentés nem hosszabbítja meg az életet” – mondta a nature.com-nak.

Természetesen izgalmas kérdés, hogy a szer rendszeres alkalmazása az emberi életet is meghosszabbítja-e, hiszen gyógyászati alkalmazását éppen az magyarázza, hogy gátolja az immunrendszer működését, és ezen keresztül a transzplantált szervek kilökődését.

Harrison felteszi a költői kérdést: hatvan-hét éves vagyok. Itt az idő, hogy rapamycint szedjek, ugye?

Harrison, David E. et al.: Rapamycin Fed Late in Life Extends Lifespan in Genetically Heterogeneous Mice. Nature advance online publication. doi:10.1038/nature08221 (2009)

Smith, Kerri: A Pill for Longer Life? Nature News. doi:10.1038/news.2009.648

KOFFEINNEL AZ ALZHEIMER-KÓR ELLEN?

Amerikai kutatók (University of South Florida) szerint a koffein a jövőben szóba jöhet, mint az Alzheimer-kór kezelésének egyik eszköze. Kísérleteik során ötvenöt egérenél idézték elő a betegséget, és az állatoknál memóriateszteket is végeztek. Ezt követően az egereket két csoportba osztották. Az egyik